



Ta-Nehisi Coates:
Mellem verden og mig.
Gyldendal. 176 sider, kr. 199,95 (vejl.)

Sortsyn

Anmeldelse af Benny Lihme

På et tidspunkt, efter udgivelsen af debut'en "The Beautiful Struggle" (2009), spørger journalist & forfatter Coates én i hans forlagsgruppe, hvorfor ingen i vore dage skriver som James Baldwin (1924-1987). Da digtning jo nu engang er at stræbe efter at økonomisere med sandheden.... "Det kan du jo gøre", er det svar han får.

Resultatet er blevet lang-essay'et "Mellem verden og mig", som ved udgivelsen i USA i 2015 ikke kun vakte sensationel opmærksomhed i offentligheden men også hurtigt blev en bestseller.

"Facts of black life"-essayet er skrevet af den 39-årige far som et brev til hans 15-årige søn. Ikke at sønnen ikke i forvejen er bekendt med indholdet. Det er han, fordi hans far hen ad barndommens vej omhyggeligt har snakket med ham om selv de mest pinagtige ting for sorte i et hvidt Amerika:

"Min opgave nu består i at videregive det til dig som jeg selv kender til fra min egen særlige sti, og samtidig give dig lov til at finde din egen. Du kan lige så lidt være sort på samme måde som jeg er det, som jeg selv kunne være sort sådan som din bedstefar var det." s. 48

"Du er blevet kastet ud i en race hvor du altid har vinden i ansigtet og altid har hundene lige i hælene." s. 126.

Der er tale om "Raising Black Consciousness" i en meget personlig og intens form. Vi har at gøre med en sort far, som gør sig umage med at sønnen skal vokse op som bevidst sort. Med andre ord, bogen er skrevet af en sort far til en sort søn og derfra videre til et sort publikum. Som hvid middelklasselæser kan man godt undervejs føle sig sat af og marginaliseret. Ikke mindst når forfatteren, som føler sig hidkaldt til at tale på hans verdens/folks vegne, omtaler os hvide, som nogle der ikke er hvide men nogle der opfatter os selv som hvide.

I Coates' historisk forankrede tilgang er "race" ikke et klart defineret naturfænomen, racebegrebet er et barn af racismen og ikke far til den: "De gjorde os til en race. Vi gjorde os selv til et folk."

Coates og hans søn kan ikke fjerne "forbandelsens modermærke", men faderen kan ruste sønnen bedst muligt til at leve med dette modermærke.

Hvilket er ensbetydende med at lære sønnen at leve med frygten, også frygten for andre sorte lige uden for egen dør, hvor banderne huserer. At vokse op i en sort ghetto er at vokse op i et område, hvor der er snubletråde overalt og hvor nærdødsoplevelsen bliver en livsstil. I "The Beautiful Struggle" ses bandemedlemmernes kamp for respekt på gaden som kannibalisme: "the next brother became a meal to feed our rep."

Coates ser faderens tæsk af ham med livrem, bandevolden, sorte betjentes nedskydning af unge sorte mv. som udtryk for omdannet frygt. Volden stiger op af frygten som røg af en brand men den er ikke branden. Bogens passager om frygten som en dominerende emotion, indrømmelsen af hvor bange de sorte er, kampen for "keeping my body safe" (og denne kamp for kroppen med rødder i slaveriet), har for mig været både det mest skrækkindjagende og tankevækkende læsning. Nogle lignende opvækst erfaringer er i øvrigt at finde i Nathan McCall's meget anbefalelsesværdige autobiografi fra 1994 "Makes Me Wanna Holler. A Young Black Man in America". Som Coates blev McCall, på trods af tre år i fængsel, en fremtrædende journalist.

Sort-mod-sort volden har intet med farve at gøre, for hverken gaderne, skolen eller politiet kan være sort. Gader og skole er som arme på den store hvide skabning, "de gader som Amerika har skabt", hvilket de sorte brødre i banderne har vanskeligt ved at fatte.

På samme måde som Coates aldrig vil kunne forstå udbytningen af kvinders kroppe, skriver han, kan

den hvide læser heller aldrig fuldt forstå udbytningen af den sorte mands krop, skriver jeg.

Jeg har læst bogen to gange – anden gang i forlængelse af første. Og advarer mod at læse den korte tekst igennem på et par timer og lade det være med det. Det er en tekst, man skal dvæle ved. Slowfood jvfr. titlen på en international James Baldwin konference i Paris ultimo maj 2016 med overskriften "A Language to Dwell In" (som Baldwin var det, er også Coates blevet optaget af Paris).

"Mellem verden og mig" roder op i USA's kollektivt fortrængte racehistorie. En racehistorie som i et til tider sært bevægende lyrisk mere end politisk sprog antager form af et decideret racemareridt. På den ene side er Coates uforsonlig overfor racismen, som især stikker sit grimme fjæs frem, når politiet mishandler og skyder unge sorte på gaden. Uforsonligheden gælder dog først og fremmest hans analyses kerne, at den amerikanske racisme har rødder i slaveriet og ikke er forsvundet med slaveriet men tværtimod blevet en strukturel del af det hvide demokrati, som de sorte lever i i dag.

Det er en barsk og efter manges mening overdreven negativ fremstilling af dagens USA med en sort præsident^{*)}, som ikke var sen til at invitere den udfordrende forfatter til samtale i Det Hvide Hus (måske også fordi Obama er meget interesseret i Baltimore og den realistiske tv-serie derfra, "The Wire" – Ta-Nehisi er netop vokset op i Baltimore).

Coates er ikke en folketaler som Martin Luther King, snarere en stemme i Malcolm X-traditionen. Forlaget skriver i pressemeddelelsen, at bogen sætter fokus på "racespørgsmål og ulighed i nutidens USA." Vel sagtens, men det er i et usædvanligt formsprog. Man skal se langt efter statistikker om ulighed, latinos eksisterer ikke osv. Men ellers er det bogens komplekse pointe, at den skrives ud fra forfatterens og sønnens "position i tingenes orden". At der mere end lød og hår (har altid fandtes – der var

*) I september-nummeret 2012 af *The Atlantic* skrev Ta-Nehisi Coates den Obama kritiske artikel "Fear of a Black President" parafraiserende *Public Enemy* albummet "Fear of a Black Planet" – én af hans rap-inspirationer i "The Beautiful Struggle". *Public Enemy's* tekster, med kritik af USA's hvide overherredømme og institutionelle racisme, kan ses som en hip hop-version af Coates' essays. Han mente, at Obama ignorerede racismen, som han fandt var taget til i Obamas tre første år som præsident. Coates er her tæt på at kalde Obama for en race forræder.

engang hvor jøder, sicilianere og irere var sorte) er tale om at leve i et hierarki. En race er noget, de (andre) gør os til. Som denne sag udspiller sig i Oliver Stones' racefilm "Any Given Sunday", hvor den unge sorte footballplayer Willie (Jamie Foxx) diskuterer race med klubbens direktør Tony (Al Pacino). Tony beskylder Willie for at spille racekortet mod ham, hvortil Willie retirerer: "Maybe it's not racism. Maybe it's placism. Brother has to know his place. Right, boss?"

Barack Obama har skuffet mange sorte, fordi han så relativt konsekvent har taget afstand fra "identitetspolitik", altså en politik som grundfæster sig i de sortes oprindelige identitet. Groft sagt har hans politiske fokus været farveblind.

Mens Ta-Nehisi Coates står for en dyster og afro-pessimistisk tilgang, ser en anden sort stemme, Touré, udtjente old school dogmer indenfor rammerne af en "identitetsudvidelse" og "sort heterogenitet". Skematisk er Touré identitets-liberal, han har i bogen "Who's Afraid of Post-Blackness. What It Means to be Black Now" (2011) forladt "the church of Blackness".

En gammel Ella Fitzgerald frase som "It isn't where you came from, it's where you're going that counts" fremstår i et Ta-Nehisi Coates perspektiv som "hvidt", da Amerika for ham også udenfor de fysiske fængselsmure er et fængsel for de sorte. Præsident Obama, Oprah m.fl. har formuleret det lidt mere komplekst end goe' gamle swing-Ella: "He's rooted in, but not restricted by his blackness". Med andre ord, det er ikke et spørgsmål om det sorte menneske har rødder eller fødder men om rødder OG fødder.

"Mellem verden og mig" er båret af en næsten overvældende melankolsk grundtone. Væk er de lysninger, som gjorde læsningen af "The Beautiful Struggle" til en noget anderledes oplevelse. Ta-Nehisi Coates havde det også her svært, men han blev dog båret igennem ungdomsårene af den hip-hop, som han nu reducerer til omdannet frygt.

Kirke/religiøse fællesskaber har aldrig været en mulighed. Og hvad værst er, den skole som Ta-Nehisi var så glad for i debutbogen, hvor den udkonkurrerede pistoler og drive by shooting ("School was a weapon that outdid any Glock"), er nu en hvid undertrykkelses institution på linje med fængslet. Væk er optimismen fra John Singleton's sensationelle debutfilm "Boyz In The Hood", som Ta-Nehisi så sammen med sin far:

"Gaden var ikke mit eneste problem. Hvis gaden lagde mit højre ben i lænker, gjorde skolen det med mit venstre...Skolerne afslørede ikke sandheder, de skjulte dem. Måske skal de vitterlig brændes bort for at kernen i alt dette kan blive blotlagt... Jeg nåede frem til at se gaden og skolen som arme på den samme skabning... Og jeg begyndte at se disse to arme i forhold til hinanden – de som fejlede i skolen, retfærdiggjorde deres egen undergang på gaden... Klasseværelset var et fængsel bestående af andre menneskers interesser..."

Tilbage for Ta-Nehisi er efterhånden kun biblioteket, som er "åbent, endeløst og frit.".... "Jeg var skabt til biblioteket, ikke til klasseværelset."

Det kan jo lyde, som om vi her har en sort autist af en slags. Omend kompleks og til tider noget litterær-uklar, skal der dog ikke herske tvivl om, at "Mellem verden og mig" først og fremmest er et strålende og originalt skrift. Og i levende live, med et publikum foran sig, er Ta-Nehisi Coates en sympatisk og nærværende foredragsholder og debattør, hvad man bl.a. kan se på hans arbejdsplads, tidsskriftet The Atlantic's, hjemmeside: www.theatlantic.com